

فيقهي ئاسان: پەرتووکی نوێژ: دەروازە یەکەم: پیناسە ی نوێژ وفەزڵەکە ی وواجب

بوونی پیج نوێژەکە

الفقه الميسر: كتاب الصلاة: الباب الأول: في تعريف الصلاة، وفضلها، ووجوب

الصلوات الخمس

< کوردی - کردی - kurdis >

دەستە بژیریکی ئە زانیان

نخبة من العلماء

وهرگیڕانی: حاجی ئومید عومەر چروستانی

پیداچونەوہی: پشتیوان سابیر عزیز

ترجمة: أوميد عمر علي الجروستاني

مراجعة: پشتیوان صابر عزیز

پیناسه‌ی نویتز وفه‌زله‌که‌ی وواجب بوونی پیچ نویتزه‌که

سوپاس وستایش بۆ خوای گه‌وره و میهره‌بان وه درود و سه‌لات و سه‌لام بۆ سه‌ر موحه‌مه‌دی کوری عه‌بدوئلا و ئال و به‌یت و یار و یاوهر و شوینکه‌وتوانی هه‌تا هه‌تایه .

به‌پیزان و خو‌شه‌ویستان له چوار چیوه‌ی بابه‌ته‌کانی نویتز، دبینه خزمه‌ت ئیوه‌ی به‌ریز، ئه‌مجاره به‌یارمه‌تی خوای گه‌وره له‌باره‌ی پیناسه‌ی نویتز وفه‌زله‌که‌ی، واجب بوونی پیچ نویتزه‌وه بو‌تان ده‌دوین .

1- پیناسه‌ی نویتز (الصلاة) : ووشه‌ی (الصلاة) له زمانه‌وانیدا : به‌مانای نزا و پارانه‌وه دیت .

له زاراوه‌ی شه‌رعیشدا : به‌و عیباده‌ت و په‌رسته‌ن تاییه‌ته ده‌وتریت که پیک هاتوو له‌چه‌ند ووته و کرداریکی تاییه‌ت، که به‌ته‌کبیره‌ی (الله أكبر) ده‌ست پیده‌کات، و به‌سه‌لامدانه‌وه کو‌تایی دیت .

به‌یارمه‌تی خوای گه‌وره له ووتاره‌کانی داها‌توودا به‌دریژی باس له‌چو‌نیه‌تی به‌جی‌هینانی له‌گه‌ل ئه‌حکامه‌کانی ده‌که‌ین .

2- فه‌زلی نویتز کردن : نویتز له‌پاش شایه‌ته‌ومان له‌گرنگترین بنه‌ماکانی ئاینی پیروزی ئیسلامه، نه‌ک هه‌ر هینده به‌لکو کو‌له‌که‌ی ئیسلامیشه، خوای گه‌وره له شه‌وی به‌رز بوونه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) بۆ لای خو‌ی، له‌سه‌روو حه‌وت ئاسمانه‌وه نویتزی فه‌رز کرد له‌سه‌ر ئه‌و وله‌سه‌ر ئومه‌تی ئیسلام، ئه‌مه‌ش گرنگی پایه و پیگه‌ی نویتز ده‌گه‌یه‌نیت له‌ژیانی موسلماناندا، بۆیه پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) هه‌رکاتیکی دووچاری ناره‌حه‌تی و ناخوشیه‌ک بوایه په‌نای ده‌برده به‌ر نویتز کردن، له باره‌ی فه‌زلی نویتز وهاندانی موسلمانانه‌وه بۆی چه‌ندان فه‌رمووده‌ی سه‌حیح هاتوون .

وهك ئەو فەرمووده‌یه‌ی كه پێغه‌مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) فەرموویه‌تی: { الصلوات

الخمسة والجمعة إلى الجمعة ورمضان إلى رمضان، مكفرات لما بينهن ما اجتنبت الكبائر } (1).

واته: هەر پینج نوێژه‌که، هه‌ینی بۆ هه‌ینی، رهمه‌زان بۆ رهمه‌زان، هه‌موویان ده‌بنه‌ هۆی

سپینه‌وه‌ی تاوان و گونا‌هه‌کانی نیوان ئه‌وانه، ئه‌گه‌ر هاتوو مروّقی موسلمان خۆی به‌دوور

گرت له تاوان و گونا‌هه‌ گه‌وره‌کان .

هه‌روه‌ها پێغه‌مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) له فەرمووده‌یه‌کی تر دا فەرموویه‌تی: { أرايتم

لو أن نهرًا باب أحدكم يغتسل منه كل يوم خمس مرات، هل يبقى من درنه شيء؟ قالوا: لا يبقى من درنه شيء، قال: فذلك

مثل الصلوات الخمس؛ يمحو الله بهن الخطايا } (2).

واتا: ئایا ئیوه بینیوتانه ئه‌گه‌ر رووباریك له‌به‌رده‌م ده‌رگای یه‌كێك له ئیوه ب‌روات، و هه‌موو

رۆژێك پینج جار خۆی لێ بشوات، ئایا هه‌یج چلک و پێسیه‌کی پێوه ده‌مینیته‌وه؟ هاوه‌لان ووتیان:

نه‌خیر هه‌یج چلک و پێسیه‌کی پێوه نامینیت، پێغه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی:

پینج نوێژه‌که‌یش به هه‌مان شێوه‌ وایه، خۆی گه‌وره تاوان و گونا‌هه‌کانی پێ ده‌سپێته‌وه .

مه‌به‌ست له ووشه‌ی (درن) له فەرمووده‌که‌دا، چلک و پێسی له‌شه .

3- واجب بوونی نوێژ: واجب و فەرز بوونی نوێژ به‌هه‌نگه‌ی ئایه‌ته‌کانی قورئانی پیرۆز و

فەرمووده‌کانی پێغه‌مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم)، و کۆده‌نگی زانایان که نوێژ له‌و

شته زه‌رور و پێویستانه‌یه‌ له ئایندا، نا‌کریت واجب نه‌بیت .

خۆی گه‌وره له قورئانی پیرۆزدا فەرموویه‌تی: ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ (3)، واتا: نوێژه‌کانتان به‌جێ

به‌ینن .

هه‌روه‌ها فەرموویه‌تی: ﴿قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِّن قَبْلِ

أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا يَبْعُ فِيهِ وَلَا خِلَلٌ﴾ (4)، واتا: ئه‌ی پێغه‌مبهر (صلی الله علیه وسلم)! به‌و به‌ندانهم

(1) موسلیم به فەرمووده‌ی ژماره (1631) پێوایه‌تی کردووه .

(2) بوخاری به فەرمووده‌ی ژماره (528) و موسلیم به فەرمووده‌ی ژماره (557) پێوایه‌تیان کردووه .

(3) سورته‌ی البقرة: ئایه‌تی: 43 .

(4) سورته‌ی البقرة: ئایه‌تی: 43 .

که ئیمانان هیئاوه بلئ: به دلئیکی بیداره وه نوڙڙه کانیان بکن و، لهو مال و سهروه تهی که پیمان به خشیوون _ به نهیئی و به ئاشکرا _ له ریگای چاکه دا به خشن، پیش ئه وهی رږڙیک بیته پیسه وه (که رږڙی قیامه ته) که هیچ کرینئیکی تیادا نیه، که مایه ی سوود بیت ... ههروه ها هیچ براده رو یارمه تیده ریگی تیادا نیه، که بتوانیت یارمه تیه که بدات .

له سوننه تیشدا چه ندان فهرمووده ی صه حیح له باره ی فهرز بوونی نوڙڙه وه هاتوون له وانه یش : فهرمووده ی شهوی به رزبوونه وه (المعراج) ه ، که پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم فهرموویه تی : { هی خمس وهی خمسون } ⁽¹⁾ ، واتا : ئه وه پینج نوڙڙن، به لام خیر وپاداشتی په نجا نوڙڙیان ههیه .

له ههردوو صه حیحی بوخاری و موسلیمادیش هاتووه : کاتئیک پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) له وه لامی که سئیکا که پرسیاری لیگرد له باره ی شهرائیعه کانی ئیسلامه وه فهرمووی : { خمس صلوات فی الیوم واللیله، قال السائل : هل علی غیرهن ؟ قال : لا، إلا أن تطوع } ⁽²⁾ .

واتا : خوای گه وره پینج نوڙڙی له شهو و رږږئیکا له سهه مرؤقی موسلمان فهرز کردووه، جا ئه وه که سهی پرسیاره کهی کردبوو، ووتی : ئایا هیچی ترم له سهه فهرزه، کاتئیک پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) له وه لامدا فهرمووی : نه خیر، مه گهر توبو خوت نوڙڙی سوننه ت بکهیت، وخبه خشانه ئه نجامی بدهیت .

نوڙڙ له سهه هه موو موسلمانئیکی بالغی ژیر و اجبه، بویه نوڙڙ له سهه که سی بیباوه و اجبه نیه تاوه کو باوه نه هیئیت، چونکه ئیمان و باوه بناغه ی هه موو کار و کرده وهیه ی چاکه یه، بویه کارو کرده وهی چاکه به بی باوه و ئیمان هیچ سوئیکی نیه .

4- ههروه ها نوڙڙ له سهه منال و شیت واجب نیه، ئه ویش به به لگه ی ئه وه فهرمووده یه ی که کاتئیک

پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) فهرموویه تی : { رفع القلم عن ثلاثة : عن النائم حتی

یستقظ، وعن المجنون حتی یفیک، وعن الصغیر حتی یبلغ } ⁽¹⁾ .

(1) بوخاری به فهرمووده ی ژماره (349) ریوایه تی کردووه .

(2) بوخاری و موسلیم هاوړان : بوخاری به فهرمووده ی ژماره (2737) و موسلیم به فهرمووده ی ژماره (1632) ریوایه تیان کردووه .

واتا : پێنوو سی تاوان لەسەر سی کەس هەلگیراوه : لەسەر کەسی خەوتوو تا ئێو کاتە ی خەبەری دەبیتەوه، وە لەسەر کەسی شیت تا ئێو کاتە ی کە چاک دەبیتەوه، وە لەسەر منال تا ئێو کاتە ی کە بالغ دەبیت .

هیندە هەیه منال کاتیک تەمەنی گەیشته حەوت سال فەرمانی پێدەکریت کە نوێژەکانی ئەنجام بدات، وە ئەگەر تەمەنی گەیشته دە سال و نوێژی نەکرد ئێو وە ک تەمی کردن لێدانیکی سووک دەکریت .

و هەر کەسیک ئینکاری فەرز بوونی نوێژ بکات یاخود تەرکی بکات و ئەنجامی بدات، ئێو بیاوهر دەبیت، و لە ئاینی ئیسلام هەلده گەرپیتەوه، وە ک پیغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرموویەتی : **{ العهد الذي بيننا وبينهم الصلاة، فمن تركها فقد كفر }** (2) .

واتا : ئێو پەیمان و بەلینە ی کە لە نیوان ئیمە ی موسلمان و ئێوانی بیاوهردا هەیه، نوێژ کردنە، جا هەرکەسیک نوێژی تەرک کرد و ئەنجامی نەدا، ئێو بیاوهر بوو .

[لەخوای گەوره و میهرەبان داواکارین نوێژەکانمان لی وەر بگریت، و لەو کەسانەمان بگپریت کە پارێزگاری لە نوێژەکانیان ئەکەن، چونکە نوێژ ئێو پەبوەندیە رۆحیەیه کە مرۆقەکان بە پەروەردگاریانەوه دەبەستیتەوه] وەرگیر .

وصلی اللہ وسلم علی سیدنا محمد وعلی آلہ وصحبہ وسلم

(1) ئێبو داود بە فەرموودە ی ژمارە (4398) و تیرمودی بە فەرموودە ی ژمارە (1423)، وە نەسائی بە فەرموودە ی ژمارە (3432)، وە ابن ماجه بە فەرموودە ی ژمارە (2041) ریوایەتیان کردووه، وە شیخ ئەلبانی ئەم فەرموودە یی بە فەرموودە یی کە صحیح داناو، بروانە : پەرتووکی الارواء : فەرموودە ی ژمارە (298) و (2103) .

(2) موسلیم بە فەرموودە ی ژمارە (134) ریوایەتی کردووه .